

tak i jejich spíše širokým pojetím (Buxbaumiaceae zahrnují Diphysciaceae, Dicranaceae potom Leucobryaceae a Ditrichaceae); je ovšem otázkou, zda v době někdy rozporupných výsledků výzkumů na molekulární úrovni není použitý systém spíše výhodou. Pojetí rodů je rovněž spíše „klasické“, o čemž svědčí hlavně zpracování čeledi Pottiaceae (široké pojetí rodu *Tortula* inkl. *Syntrichia*, akceptování rodů *Pottia*, *Phascum* aj., na druhé straně je však akceptován např. rod *Pseudocrossidium*). Nicméně pojetí druhů je na zcela „nejmodernější“ úrovni, což dokazuje nejen např. zpracování rodu *Schistidium*, ale i zahrnutí nedávno odlišených druhů (např. *Dicranum dispersum*, *Encalypta obovatifolia*). V rámci čeledi jsou zahrnuty klíče rodů, v rámci rodů samozřejmě klíče druhů – klíč na určení čeledi však chybí. Vlastní zpracování jednotlivých druhů obsahuje nejběžnější synonyma, popis, podrobné údaje o ekologii, celkové rozšíření, rozšíření v rámci Baden-Württemberska (založené nejen na terénních výkumech, ale na úplné kritické revizi dokladového materiálu, což umožnilo vyloučit některé nesprávné údaje, např. ve střední Evropě stále diskutabilní *Andreaea alpestris*, dále *Dicranum leioneuron*, *Dicranella crista*, *Encalypta spathulata*, *Grimmia britannica*), a konečně i velmi podrobné a zasvěcené údaje o ohrožení a ochraně. Jednou větou – celé zpracování nese stopy poměrně dlouhé podrobné a svědomité přípravy (samozřejmě sponzorované), která přináší své ovoce.

Ve srovnání s obdobnou flórou lišejníků budou naši čtenáři (zvláště ti mladší, kteří neovládají němčinu) očekávat od díla perfektní barevné fotografie všech nebo téměř všech probíraných druhů. V tomto bodě budou asi poněkud zklamáni. Nikoliv kvalitou zařazených fotografií (i když nepatrné výhrady z fotografického hlediska lze mít např. k fotografii druhu *Pottia truncata* na str. 289, i fotografii druhu *Dicranella heteromalla* na str. 177 by bylo možno nahradit instruktivnějším obrázkem), pořízených v převážné většině na „domácím“ materiálu (pouze ojedinělé fotografie byly pořízeny v jiné oblasti Německa, ve Francii či Rakousku), ale jejich počtem. Počet 153 barevných fotografií (opakuji, že zařazeno je 292 druhů, navíc několik málo druhů je zobrazeno na dvou fotografiích) již dává tušit, že asi polovina druhů a bohužel i více než 20 rodů, mezi nimiž jsou i početnější rody jako např. *Ditrichum*, *Cynodontium* aj., není fotograficky zdokumentováno. Naproti tomu textová část (ve srovnání s publikací o lišejnících) je mnohem podrobnější, důkladnější (jen při povrchním pohledu – tři díly mechorostů oproti dvěma dílům lišejníků, kterých je početně více než mechorostů). Nelze proto uvedenou poznámku brát jako nedostatek; je nutno si uvědomit, jakému cíli má publikace sloužit. Ostatně nedostatky publikace, na které by recenzent mohl upozornit, se prakticky nedají nalézt (osobně bych neakceptoval jméno *Fissidens cristatus*, diskutabilní je i spojení druhů *Dicranum fuscescens* a *D. congestum*, avšak to jsou pouze maličkosti).

Celkově nelze než poznamenat, že máme v rukou publikaci nevšední kvality, kterou nelze jinak než doporučit bryologické veřejnosti.

Jiří Váňa

Żarnowiec J. (2001): A taxonomic monograph of the *Drepanocladus aduncus* group (Bryopsida: Amblystegiaceae). - 248 p., Bialsko-Biala.

Publikace, která je zároveň habilitační prací zmíněného autora, je celosvětově pojatou taxonomickou monografií obtížného komplexu, který býval členěn do mnoha taxonů na různých úrovních od druhu až po subformy. V poslední době, zejména pod vlivem studií L. Hedenäse, bývají taxony spojovány do jednoho velmi polymorfního druhu a obvykle bývá ještě vyčleňován nejvýše jeden další taxon (*D. capillifolius*) na úrovni druhu.

V recenzované studii dospěl autor k závěru, že *Drepanocladus aduncus* s. lat. je konglomerát čtyř druhů: *D. capillifolius* (Warnst.) Warnst., *D. polycarpus* (Bland. ex Voit) Warnst., *D. aduncus* (Hedw.) Warnst. a nově popsán taxon *D. stagnatus* Żarnowiec. Taxony *D. capillifolius* a *D. aduncus* není třeba představovat, rovněž taxon *D. polycarpus* byl vždy odlišován minimálně jako velmi vyhraněná varieta charakterizovaná drobnými rostlinami se silně srpovitými, vejčité trojbokými listy, kratšími buňkami aj. *D. stagnatus* je charakterizován přímými

(nikoliv srpovitými), nápadně dlouhými listy, rovněž buňky dosahují délky 134-143 (-147) μm . Právě délka buněk jej okamžitě odliší od submersních modifikací druhu *D. aduncus* nebo *D. sordidus*, se kterými jej lze nejsnadněji zaměnit. Zatímco předešlé tři druhy jsou i v posuzované práci uváděny z několika lokalit na území ČR, druh *D. stagnatus* je prozatím uváděn pouze ze západní Evropy od Velké Británie a Francie po západní Rakousko, Německo, západní Polsko a jižní Švédsko s ojedinělými lokalitami v Pobaltí; mimo Evropu jsou zmíněny pouze dvě lokality v Grónsku. Nicméně vzhledem k výskytu v Duryňsku a Bavorsku se dá s největší pravděpodobností očekávat i výskyt minimálně v západní části našeho státu. Dosavadní vědomosti ukazují, že se jedná vždy o submersně rostoucí druh většinou ve stojatých, nejvýše mírně tekoucích eutrofních vodách převážně v nížinách, nejvýše v pahorkatinách (dosud zjištěn maximálně v nadmořské výšce 560 m n. m.).

Celá studie je velmi podrobně a precizně zpracována. Autor prostudoval téměř 6000 položek a snažil se prostudovat typové položky všech infraspecifických taxonů v tomto komplexu, kterých je skutečně početně. Podrobně je zpracována morfologická, cytologická, ekologická i fytogeografická charakteristika všech druhů, doplněná o rozsáhlá biometrická studia i perfektní obrázky. Pouze dnes populární charakteristiky na molekulární úrovni nebyly studovány. V úvodu práce je podrobný přehled historického pohledu na probíraný komplex, v závěru nalezneme zase taxonomické poznámky k taxonům, řazeným mimo probíraný komplex. Podrobné bodové kartogramy celosvětového rozšíření, stejně jako barevné fotografie typových položek všech čtyř druhů, snímky pořízené ve skanovacím elektronovém mikroskopu a řada dalších jsou samozřejmostí. Celá práce (téměř 250 stran formátu A4) představuje maximálně precizní klasickou taxonomickou studii, které nelze (v rámci zvolených metod) prakticky nic vytknout a mohla by sloužit jako model pro podobné práce (kolik známe tak podrobných monografií v bryologii?).

Jiří Váňa

Malcolm B. et Malcolm N. (2000): Mosses and other bryophytes, an illustrated glossary. – Micro-Optics Press, Napier, New Zealand, ISBN 0-473-06730-7

Kniha je ilustrovaným slovníkem termínů používaných k popisu mechů, jatrovek a hlevíků. Tyto tři skupiny rostlin byly vybrány proto, že ačkoliv nejsou blízké příbuzné, jejich struktura a životní cykly jsou natolik podobné, že pojmy vztahující se k jedné z nich je možné užít též pro druhé dvě. Často bývají shrnovány jako mechorosty.

Slovník obsahuje více než 1500 křížových hesel (tučně vtištěné pojmy jsou definovány na jiném místě). Každé heslo je přepychově ilustrováno téměř 1000 detailními a mikroskopickými barevnými fotografiemi plus několika pérovkami a barevnými kresbami. Barvy některých mikroskopických záběrů jsou „falešné“ díky re-fluorescenci ultrafialového světla, polarizační optice nebo optice s fázovým posunem, což však zvýrazňuje zobrazované struktury. Mikrofotografie jsou velmi názorné a navíc poskytují i výjimečný estetický efekt. Vysoce variabilní struktury, jako například zuby a listové papily, zachycují mikrofotografie v různých podobách; každá je opatřena měřítkem. Je zde prezentováno téměř 400 druhů mechorostů převážně z jižní polokoule. Jsou zde ovšem ilustrovány také druhy používané jako modelové organismy při laboratorní práci. Kromě pojmů specifických pro mechorosty jsou zde uvedeny také některé pojmy obecně biologické a ekologické např. (auxin, celulóza, ombrotrofi, produktivita). Zobrazení buněčné sítě na černém poli (*Hypopterygium rotundatum*) ukazuje neobyčejné možnosti této observační techniky. V knize je uveden rejstřík vyobrazených druhů. Text je napsán neformálním stylem určeným jak profesionálním bryologům tak i studentům, ale chtěl by oslovit též zahradníky a každého kdo se zajímá o rostliny.

Člověku držícímu tuto publikaci se musí tajit dech. Přesto zůstává povinností recenzenta najít nějaké drobnosti, aby mohli autoři v dalších vydáních knihu dále zdokonalit. Tedy například pro demonstraci stomečkovitého typu větvení by bylo názornější použít bočního pohledu namísto